

Victoria MAXIM

**LINGVISTICĂ
GENERALĂ**

Note de curs
Vol.I

Chișinău
2009

*Facultatea Calculatoare, Informatică și
Microelectronică
Catedra Informatică Aplicată*

Victoria MAXIM

LINGVISTICĂ GENERALĂ
Note de curs

**Chișinău
U.T.M.
2009**

Lucrarea a fost concepută în sprijinul studenților anului I universitar, învățământul la zi, specialitatea Informatică Aplicată a facultății Calculatoare, Informatică și Microelectronică. Scopul acestei lucrări este de a oferi studenților instrumentele și cadrele teoretice necesare pentru cercetarea lingvistică. Intenția didactică a cursului de lecții constă, în primul rând, în faptul ca expunerea să stabilească o legătură explicită între ceea ce se știe – datorită instruirii lingvistice preuniversitare – și ceea ce urmează a fi cunoscut. Trăsăturile specifice ale obiectului (limbajului natural) nu sunt de natură să conducă la o “provincializare” a lingvisticii, ci sunt tratate ca simpli factori de caracterizare, descriși în termenii unui aparat conceptual comun oricărei discipline științifice. Notele de curs reprezintă o introducere în problematica specifică lingvisticii, utilă pentru studenții ce se ocupă de cercetarea problemelor specifice limbajului, precum și de procesarea acestuia pe computer.

Autor: conf.univ., dr. V. Maxim

Redactor responsabil: prof.univ., dr.hab. A Popescu

Recenzent: conf. univ. L.Carcea

Redactor :E. Gheorghişteanu

Bun de tipar 27.11.2009	Formatul hârtiei 60x84 1/16.
Hârtie ofset. Tipar RISO.	Tirajul 50 ex.
Coli de tipar 10,25	Comanda nr 101

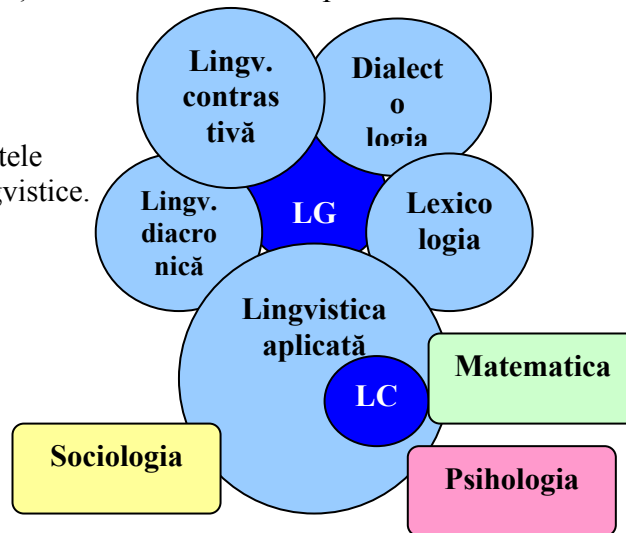
U.T.M., 2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 168.
Secția Redactare și Editare a U.T.M.
2068, Chișinău, str. Studenților, 9/9.

© U.T.M., 2009

INTRODUCERE

- Lingvistica – știință care studiază limba și regulile ei de dezvoltare. Se compune din mai multe părți:
- L. Generală – studiul faptelor de limbă privite din punctul de vedere al trăsăturilor comune mai multor limbi, înrudite sau nu.
- L. Diacronică sau Istorică – studiul faptelor dintr-o limbă sau mai multe, privite în evoluția lor istorică.
- L. Sincronică sau Descriptivă – studiul unei limbi așa cum se prezintă ea la momentul dat, fără a lua în considerație fazele ei anterioare.
- L. Comparativă – studiul comparativ al concordanțelor fonetice, gramaticale și semantice din mai multe limbi, urmărind explicarea legăturilor lor istorice, cercetarea cauzelor dezvoltării lor paralele, a diferențierii și a influenței lor reciproce pe parcursul istoriei.
- L. Aplicată – problemele teoriei limbajului uman pentru utilizarea lor în soluționarea unor sarcini practice moderne, cum ar fi traducerea automată etc.
- L. Matematică – studiul posibilităților de utilizare a metodelor matematicii și logicii în cercetarea și descrierea limbii.
- L. Computațională – utilizează computerul ca instrument de cercetare.

Figura 1.
Componentele
științei lingvistice.

Unele abrevieri:

- LG – Lingvistica Generală.
- LSA – Lingvistica Structurală Aplicată.
- LC – Lingvistica Computațională.
- IL – Ingineria Limbajului.
- TLU –Tehnologia Limbajului Uman.
- ILU – Ingineria Limbajului Uman.
- PLN – Procesarea Limbajului Uman.
- IA – Inteligență Artificială.

Apariția Lingvisticii ca știință

- Este legată de valorificarea datelor lingvistice pe care le-a adus cu sine descoperirea limbii sanscrite de către europeni în prima jumătate a sec. XIX . S-a datorat colonizării britanice a Indiei. La sf.sec. XVIII William Jones susține că asemănările dintre sanscrită, greacă și latină conduc spre ipoteza unui strămoș comun acestor limbi.

Glosar

- *Sanskrita* – limbă exemplară literară a vechilor indieni. A fost vorbită cu cel puțin 1 mileniu înainte de Christos.

Figura 2. Sanscrita.

Jones, sir William (1746-1794) – filolog, jurist și orientalist englez.

- **Lomonosov M.V.** (1711-1765) – savant enciclopedist și scriitor rus. Profesor universitar la Sankt-Petersburg. Fondator al Universității de la Moscova în 1755.

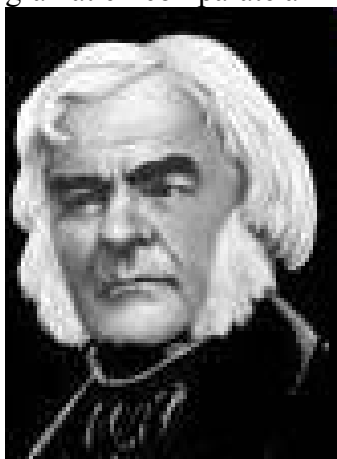
- Asemănările dintre limbi au fost sesizate înainte de descoperirea sanscritei. Savantul rus Lomonosov a studiat fragmente din limbile slave, baltice, germanice, greacă și

latină, iar din asemănările constatate a făcut concluzia înrudirii lor.

- **Bopp Franz** (1791-1867) – lingvist german, principalul creator al metodei comparativ-istorice, aplicată la limbile indo-europene.

- **Vostokov A.H.** (1781-1864) – lingvist rus, creatorul gramaticii comparate a limbilor slave.

- **Diez Friedrich** (1794-1876) – lingvist german, creatorul lingvisticii romanice ca disciplină științifică, autor al primei gramatici și al primului dicționar etimologic al limbilor romanice.

- **Schleicher August** (1821-1869) – lingvist german, specialist în gramatica comparativă a limbilor indo-europene, creator al concepției naturaliste în lingvistică și al teoriei arborelui genealogic.

CUPRINS:

INTRODUCERE.....	3
I. METODA COMPARATIV-ISTORICĂ: STRUCTURĂ ȘI PRINCIPII.....	9
1.1. Asemănări neesențiale.....	9
1.2. Legile fonetice.....	10
1.3. Complementarele legilor fonetice.....	11
II. REPARTIȚIA LIMBILOR PE GLOB.....	12
2.1. Clasificarea genealogică a limbilor.....	12
2.2. Limbile indo-europene.....	13
2.3. Originea ramurii indo-europene.....	14
III. CLASIFICAREA TIPOLOGICĂ A LIMBILOR.....	38
3.1. Limbile izolante.....	38
3.2. Limbile aglutinante.....	39
3.3. Limbi cu flexiune analitică și sintetică.....	40
3.4. Limbi incorporante.....	40
IV. SEMANTICA ISTORICĂ.....	41
V. TEORIA CÂMPURILOR LEXICALE A LUI JOST TRIER.....	48
VI. LINGVISTICA GEOGRAFICĂ.....	49
6.1. Scurt istoric.....	49
6.2. Principiile geografiei lingvistice.....	55
6.3. Izoglosa.....	56
6.4. Limbă și dialect: criterii de deosebire.....	60
VII. EVOLUȚIA ȘCOLILOR LINGVISTICE DIN SEC. XIX.....	63
7.1. Școala lingvistică naturală.....	63
7.2. Școala lingvistică psihologică.....	64

7.3. Școala lingvistică logico-gramatică.....	65
7.4. Funcțiile limbii.....	68
VIII. FERDINAND DE SAUSSURE: TEZELE DESPRE	
CONCEPTUL DE LIMBĂ.....	69
8.1. Tezele lui Saussure despre conceptul de limbă.....	70
8.2. Ce este semnul?.....	71
8.3. Semnul lingvistic 2.....	73
8.4. Limba – un sistem de SEMNE.....	74
8.5. Limba – un SISTEM de semne.....	79
8.6. Sistemul limbii.....	82
8.7. Principiul asociației.....	83
IX. LEONARD BLOOMFIELD:TEZELE DESPRE	
SEMNIFICAȚIE.....	84
9.1. Lingvistica americană.....	84
9.2. Behaviorismul.....	85
9.3. Demersul științific a lui Bloomfield.....	85
9.4. Teze.....	86
9.5. Structuralismul în lingvistică.....	91
X. MORFOLOGIA.....	
10.1. Introducere.....	94
10.2. Criterii de clasificare.....	94
10.3. Obiectul clasificării în morfologie: cuvântul sau morfemul?	99
10.4. Clasificarea morfemelor.....	100
10.5. Două definiții ale cuvântului.....	101
XI. SINTAXA.....	
11.1. Conceptul de sintaxă tradițională și caracteristicile sale ...	104
11.2. Limitare și extindere structurală.....	105
11.3. Orientare semantică excesivă (ESEM) și orientare semantică normală (NSEM).....	109

11.4. Sintaxa lui Charles Fillmore.....	112
11.5. Sintaxa funcțională și sintaxa categorială. Analiza sintagmatică.....	116
XII. LEXICOLOGIA.....	119
12.1. Noțiuni de lexicologie și părțile ei componente.....	119
12.2. Obiectul de studiu al lexicologiei.....	123
12.3. Relația cuvânt-obiect, cuvânt-noțiune, cuvânt-sens.....	124
12.4. Sensul lexical și sensul gramatical al cuvântului.....	125
XIII. POLISEMIA CUVÂNTULUI.....	126
13.1. Fondul terminologic al unei limbi.....	126
13.2. Delimitarea cuvintelor mono- și polisemantice.....	126
13.3. Tipurile și mijloacele sensurilor figurate.....	130
13.4. Omonimia și polisemia.....	132
13.5. Antonimia și sinonimia.....	135
13.6. Paronimia și atracția paronimică.....	142
XIV. FRAZEOLOGIA.....	146
14.1. Noțiune de frazeologie.....	146
14.2. Obiectul de investigație al frazeologiei.....	146
14.3. Clasificarea frazeologismelor.....	149
XV. STILURILE FUNCȚIONALE ALE LIMBII.....	152
15.1. Noțiune de stil funcțional.....	152
15.2. Stilul tehnico-științific.....	153
15.3. Stilul oficial-administrativ.....	154
15.4. Stilul beletristic.....	155
15.5. Stilul publicistic.....	156
15.6. Stilul colocvial (familiar).....	157
BIBLIOGRAFIE.....	159

BIBLIOGRAFIE

1. ALEXANDRU GRAUR. *Introducere în lingvistică*. București, 1972.
2. LUCIA WALD. *Tratat de lingvistică generală*. București, 1971.
3. CICERONE POGHIRC. *Introducere în lingvistică*. București, 1972.
4. ELENA SLAVE. *Tratat de lingvistică generală*. București, 1971.
5. ALEXANDRU IONAȘCU. *Introducere în lingvistică*. București, 1971.
6. ȘTEFAN GIOSU. *Dialectologie română*. București, 1977.
7. FELICIA VANȚ –ȘTEF. *Introducere în lingvistică*. București, 1972.
8. EUGENIO COȘERIU. *La geografía lingvistică*. Montevideo, Universidad, 1955.
9. TULLIO DE MAURO. *Introducere în semantică*. București, 1978.
10. KARL VOSSLER. *Din lumea romanică*. București, 1986.
11. FERDINAND DE SAUSSURE. *Curs de lingvistică generală*. Universitatea, București, 1977.
12. LEONARD BLOOMFIELD. *Language*. London, 1965.
13. MARIA MANOLIU MANEA. *Structuralismul lingvistic*. București, 1978.
14. ION COTEANU. *Limba română contemporană*. București, 1985.
15. R.H.ROBINS. *General Linguistics. An Introductory Survey*. London, 1967.
16. ION COTEANU. *Elemente de lingvistică structurală*. București, 1967.
17. EMANUIL VASILIU. *Fonologia limbii române*. București, 1965.
18. VALERIA GUȚU–ROMALO. *Morfologia structurală a limbii române*. București, 1966.

19. VALERIA GUȚU-ROMALO. *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*. Buc.,1973
20. GABRIELA PANĂ DINDELEGAN. *Sintaxa limbii române. Partea I. Sintaxa grupului verbal*. București, 1976.
21. EMANUIL VASILIU ȘI SANDA GOLOPENȚIA-ERETESCU. *Sintaxa transformațională a limbii române*. București, 1969.
22. ANGELA BIDU-VRÂNCEANU. *Structura vocabularului limbii române contemporane*. București, 1968.
23. FRANÇAIS LATRAVERSE. *La pragmatique*. Bruxelles, 1987.
24. ALEXANDRA CORNILESCU ȘI DUMITRU CHIOȚAN. *Elements of English Sentence Pragmatics*. București, 1965.
25. IONESCU, EMIL. *Manual de lingvistică generală*. Editura ALL, București 1997.
26. FILLMORE, C. J. *The case for case*. In: Bach, E., and B.T. Halms (eds.), *Universals in linguistic theory*. NY, Chicago, San Francisco, 1968.
27. EUGEN COȘERIU, *Tipologia limbilor romanice*, în Eugen Coșeriu, *Prelegeri și conferințe*, Iași, 1994: 119-144.
28. ANGELA BIDU-VRÂNCEANU, CRISTINA CĂLĂRAȘU, LILIANA IONESCU-RUXĂNDIOIU, MIHAELA MANCAȘ, GABRIELA PANĂ DINDELEGAN, *Dicționar de științe ale limbii*, București, 2001.
29. COLȚUN GH. *Frazeologia limbii române – Chișinău* , 2000.
30. www.wikipedia.org
31. <http://tecfa.unige.ch/~tognotti/staf2x/saussure.html>
32. <http://kinosemiotika.narod.ru/sossyur.htm>
33. http://www.mnsu.edu/emuseum/information/biography/abcde/bloomfield_leonard.html
34. www.ro.wikipedia.org/wiki/Limbile_indo-europene
35. <http://www.ad2000.org/people/index.htm>
36. <http://www.ucdc.info/cd/doc/1223/Introducere%20in%20lingvistica%20generală%20-%20tematica.pdf>
37. http://ro.wikipedia.org/wiki/August_Wilhelm_Schlegel
38. <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dominte/1.htm>

39. <http://www.scribd.com/doc/3621473/Eugeniu-Coseriu-Lectii-de-lingvistica-generală>
40. <http://www.didactic.ro/files/1/0lrc.pdf>
41. [http://ro.wikipedia.org/wiki/Morfologie_\(lingvistică\)](http://ro.wikipedia.org/wiki/Morfologie_(lingvistică))
42. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Sintaxă>
43. <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dominte/8.htm>
44. <http://www.referatele.com/referate/romana/online25/php>
45. <http://www.ecursuri.ro/referate/referate.php?report=stilul-functional>
46. <http://www.limba-romana.net/cautari/polisemia+cuvintelor>